

Рівненський державний
гуманітарний університет

Студентський дайджест

Збірник наукових матеріалів
здобувачів вищої освіти

№ 9
2024

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 9

Рівне, 2024

Студентський дайджест : збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти.
Випуск 9. Рівне : РДГУ, 2024. 106 с.

Головний редактор :

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету

Виконавчий редактор :

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії :

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олена Сергіївна – здобувач ступеня PhD кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету за спеціальністю 053 «Психологія».

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол № 4 від 25 квітня 2024 року).*

- Важливість самопрезентації. Юнаки приділяють велику увагу тому, як вони виглядають і сприймаються іншими. Це може впливати на те, як вони спілкуються, що кажуть і роблять.
- Емоційний розвиток, інтенсивні емоції. Юнаки часто переживають сильні емоції, такі як любов, ненависть, радість та смуток. Це може призводити до мінливості настрою, імпульсивності та емоційних спалахів. Емоційна нестабільність може ускладнювати юнакам чітке та раціональне спілкування. Вони можуть бути надто емоційними, образливими або замкнутими.
- Розвиток емоційного інтелекту. З часом юнаки навчаються краще розуміти та контролювати свої емоції. Це покращує їхню здатність спілкуватися з іншими.
- Вплив ровесників. Юнаки проводять багато часу з друзями, які впливають на їхні цінності, поведінку та спосіб спілкування.
- Взаємодія з дорослими. Юнаки потребують підтримки та наставництва з боку дорослих, але їм також важливо мати певну автономію.
- Романтичні стосунки. Юнаки починають формувати романтичні стосунки, що навчає їх спілкуватися, вирішувати конфлікти та будувати близькі зв'язки.
- Вплив інтернету. Інтернет та соціальні мережі стали важливими каналами спілкування для юнаків. Це може бути позитивним, адже дозволяє їм підтримувати зв'язок з друзями та знайомитися з новими людьми. Занадто багато часу, проведеного в онлайн-світі, може призвести до соціальної ізоляції, проблем з самооцінкою та залежності від технологій. Юнакам важливо навчитися використовувати технології відповідально та не хestувати реальним спілкуванням.
- Самооцінка. Висока самооцінка може допомогти юнакам впевнено спілкуватися та відстоювати свої думки.
- Впевненість. Юнаки, які вірять у себе, краще справляються з конфліктами та критикою.
- Емпатія. Здатність розуміти та співпереживати іншим людям покращує комунікацію та сприяє побудові міцних стосунків [1; 2].

Висновок: Розвиток міжособистісної комунікації в юнацькому віці є складним і багатогранним процесом, на який впливає безліч факторів. Розуміння цих особливостей може допомогти юнакам краще спілкуватися з іншими, формувати здорові стосунки та будувати свою ідентичність.

Список використаних джерел

1. Вербицька Л. Родинне виховання та кризові стани в ранній юності. *Вісник КНТЕУ*. - 2012. № 4. С. 104-112
2. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Вікова і педагогічна психологія, 2-е вид., допов. Київ: Каравела, 2019. 400 с.

УДК159.922.8:316.6

ПОНЯТТЯ «ТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСУ» В ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Польняк Ольга, здобувач ОС «бакалавр»
спеціальності 053 «Психологія», IV курс, РДГУ
Науковий керівник: Дзеджера О. В., ст. викладач

У даний час надзвичайно актуальною є проблема травматичного стресу в умовах війни, яка в нашій країні триває вже дев'ять років, а з лютого 2022 року країна живе в умовах повномасштабного вторгнення. Незважаючи на різноманітність трактувань поняття «стрес», будемо виходити з традиційного розуміння стресу як процесу негативного впливу на

особистість відповідно до змін довкілля в умовах війни. Невміння впоратися з новою життєвою ситуацією тягне за собою неуспішність діяльності, емоційний дискомфорт.

Мета повідомлення – здійснити аналіз дефініції «травматичного стресу» у науковій літературі та визначити його особливості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізу травматичного стресу в умовах війни не присвячено жодної роботи в сучасній психології, проте є численні роботи, що чудово позначають коло проблем, які люди часто не можуть здолати самотійно. Проблема впливу війни на особистість присвятили роботи українські та зарубіжні науковці: К. Арсель, Ст. Фолнегович-Шмалц, Д. Козарич-Ковавич, А. Марушіч [4] та ін. Проте вважаємо, що питання допомоги людям у період війни розглядаються вкрай недостатньо, що й зумовлює актуальність даного дослідження.

У психологічній літературі існують різноманітні теоретичні підходи до аналізу та дослідження стресу, травматичного стресу та посттравматичного стресу, які висвітлюють взаємозв'язки та розрізнення між цими поняттями. У міжнародних наукових дослідженнях терміни «посттравматичний стресовий розлад», «травматичний стресовий розлад» і «посттравматичний стрес» часто використовуються як синоніми. У вітчизняних наукових публікаціях термін «ПТСР» набуває все більшої популярності, тоді як у науково-популярних виданнях частіше можна зустріти терміни «травматичний» та «посттравматичний» стрес, або просто «стрес» [3]. У психології стрес розглядається як стан психіки та організму, що виникає при впливі стресових подразників, спричиняючи мобілізацію резервних функцій для подолання небезпечної ситуації [3, с. 20]. Визначення цього основного поняття може різнитися в залежності від концептуалізації та контексту.

У своїй статті С. Марціновська аналізує наукові дослідження, визначаючи основних дослідників у цьому напрямі. Серед них вона виокремлює Г. Сельє, який визнав дві форми стресу: еустрес, що представляє собою адаптаційну реакцію організму на зовнішні впливи, спрямовану на подолання труднощів у життєдіяльності та розв'язання конфліктів; та дистрес, який виникає у відповідь на кризові ситуації і може порушити фізіологічні функції, спричиняючи психосоматичні розлади [2, с. 223].

Р. Лазарус і С. Фолкман, зарубіжні вчені, які досліджували стрес, визначають його як складну адаптивну реакцію, що проявляється на різних рівнях: фізіологічному, психологічному та поведінковому. За їх словами, стрес виявляється як реакція на специфічні аспекти взаємодії між особистістю та оточуючим середовищем [3, с. 12]. У підручнику «Психологія стресу» зазначається, що термін «стрес» має принаймні три значення: поняття стресу можна визначити як зовнішній фактор або подію, яка спричиняє напруження або збудження у людини. Зараз часто використовують терміни «стрес-фактор» і «стресор» для опису цього явища [3, с. 25].

Стан напруження та збудження, що виникає в результаті стресу, є суб'єктивним і відображає внутрішній психічний стан людини. Цей стан включає в себе емоції, захисні реакції та процеси подолання, які відбуваються в організмі. Хоча ці процеси можуть поліпшувати функціональні системи, вони також можуть викликати психічне напруження. Стрес може виникати як природна реакція організму на негативні вимоги чи впливи. Функцією цієї природної (фізіологічної) реакції, ймовірно, є підтримка поведінкових та психічних процесів для подолання цього стану.

О. Христук визначає фази стресу, зокрема перша фаза – фаза тривоги, мобілізації та реакції на тривогу, яка триває від двох годин до кількох днів. При зіткненні з небезпекою активуються адаптивні механізми реагування, необхідні для виживання [5].

Для досягнення достатньої фізичної сили організм активується із значною енергією. Рівень збудження стрімко піднімається, а чутливість зірки та слуху зростає. Швидкість розумових і рухових процесів збільшується. Емоції, такі як настороженість, страх, паніка, гнів, образа, злість, рішучість і уважність, витісняють інші реакції. Увага цілком зосереджена на стресовому факторі. Важливим є швидка оцінка рівня небезпеки та власної здатності діяти, що максимально підвищує ефективність людини. Після фази шоку, коли стрес порушує загальний баланс функціонування, настає фаза контршоку, в якій напруга поступово зменшується,

адаптація до подій стає можливою. Якщо стрес не подолано в першій фазі і стан тривалої тривоги залишається, розвивається друга фаза, відома як фаза опору, стабілізації та стійкості. Це період адаптації до нових емоційних і фізичних навантажень для забезпечення більш-менш нормального існування у складних умовах. У цій фазі ресурси для адаптації вже використовуються менш інтенсивно, ніж на попередніх етапах. Рівень життєстійкості визначає, наскільки успішно людина може переносити негативні впливи і тривалий час вистояти в умовах стресу.

Відповідно до сучасного розуміння, стрес вважається травматичним, коли його вплив породжує порушення у психічній сфері, схожі на фізичні відхилення. У таких випадках, за наявних концепцій, страждає структура «Я», когнітивна модель світу, емоційний стан, неврологічні механізми, що контролюють процес навчання, системи пам'яті та методи емоційного навчання.

Травматичний стрес – це унікальне переживання, яке виникає внаслідок особливої взаємодії людини з навколишнім середовищем. У психології стресори, які виходять за межі звичайного досвіду, зазвичай включають події, які мають потенціал травмувати практично кожного. Це можуть бути стихійні лиха, техногенні катастрофи, терористичні акти, авіатрощі, масове насильство, воєнні конфлікти, потрапляння в полон, акти тортур, а також катастрофічні події, пов'язані зі знищенням житла [3, с. 21].

Також під терміном «травматичний стрес» розуміється психічна реакція на події, що порушують внутрішні відносини людини, які важко зрозуміти та осмислити. Це взаємодія зі станом, який для людини представляється непереборним, викликаючи глибоке переживання. Травматичні події викликають емоційні потрясіння та порушення свідомості. У таких ситуаціях людина відчуває безпомічність, оскільки не може ефективно реагувати на події [5].

Травматичний стрес становить особливий ризик для життєво важливих ресурсів і призводить до швидкої втрати, коли виникає. Збереження ресурсів швидко зменшується через те, що травматичні стресори: часто порушують основні цінності особистості, зазвичай виникають несподівано, пред'являють надмірні вимоги, виходять за межі області, для якої розроблені стратегії використання ресурсів, і залишають сильний ментальний слід, який легко викликається сигналами, пов'язаними з подією [3, с. 26].

Основна небезпека травматичного стресу полягає у розладах та дисбалансі в емоційній сфері людини, що може вести до втрати впевненості, віри та погіршення психологічного здоров'я. Травматичний стрес представляє собою органічну реакцію на ситуацію, яка загрожує життю та здоров'ю, і часто викликає шок, відчуття невіри та інтенсивні емоційні реакції.

О. Христюк зазначає, що перебільшені, неконтрольовані та інтенсивні травматичні реакції збільшують зв'язок між страхом і повторенням травматичної події, спричиняючи поведінку уникнення та посилення wspomинань, що може призвести до посттравматичного стресового розладу [5].

Інтенсивність переживаних емоцій під час травматичного стресу пропорційна всьому, що сталося в житті людини до цього часу. Таким чином, травматичний досвід виглядає як ключова подія в житті, розділяючи її на дві частини: те, що відбулося до травматичного досвіду, і те, що сталося після. Травматичні враження вносять зміни не лише в теперішнє і минуле, але й впливають на уявлення про майбутнє. Люди, що пережили травму, відчувають, що вони стали іншими, відчутно старшими та досвідченішими, ніж їхні ровесники.

Дослідники виділяють чотири характеристики травми, які можуть викликати травматичний стрес: розуміння того, що сталося (освідомлення людьми того, що відбулося і чому погіршився їхній психологічний стан); існування зовнішньої причини цього стану; пережита ситуація, що руйнує нормальний спосіб життя; подія, що відбулася, викликає страх і відчуття слабкості [3, с. 45].

Психологічні прояви травматичного стресу включають такі симптоми: шок, заперечення, недовіра, гнів, дратівливість, коливання настрою, провини, сором, самозвинувачення, сум, безнадія, труднощі з концентрацією, тривога та страх, а також ізоляція від оточуючих. З фізичних проявів травматичного стресу можна виділити: безсоння або нічні

кошмари, ірраціональні страхи, сильне серцебиття, біль, втома, напруга та м'язова напруга. У випадку травматичного стресу людина часто вдається до пасивної стратегії, працюючи над зміною своїх думок та почуттів, переосмислюючи свої цілі та життя в умовах, які вона вже не може змінити.

Висновки. Отже, термін «травматичний стрес» охоплює не лише фізичні, а й психічні реакції на події, які порушують внутрішні відносини людини та важко осмислюються. Ця реакція виникає внаслідок взаємодії з ситуацією, яку людина сприймає як непереборну, спричиняючи глибокі емоційні переживання. Травматичні події можуть викликати емоційні потрясіння та порушення свідомості, призводячи до відчуття безпомічності, оскільки людина стає неспроможною ефективно реагувати на них.

Список використаних джерел

1. Гордовська Т. І. Конструкт моральної травми та його концептуальний зміст. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»* 4, 2021. С. 7-16.
2. Марціновська І. П. Співвідношення понять стресу, травматичного стресу та посттравматичного стресового розладу у медичній та психолого-педагогічній теорії. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. № 14. 2017. 223-227 с.
3. Наугольник Л. Б. Психологія стресу: підручник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2015. 324 с.
4. Психосоціальна допомога жертвам війни: біженцям і членам їх сімей / під ред. К. Арсель, Ст. Фолнегович-Шмалц, Д. Козарич-Ковавич, А. Марушч. Київ, 2007. 244 с.
5. Христук О. Л. Теоретико-методологічний аналіз вивчення проблеми психологічної травми: від історії до сучасності. 2017. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/871/1/22.pdf>

УДК 159.922.76-056.313

СПЕЦИФІКА КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З ДЦП

Попружук Софія, здобувач ОС «магістр»

спеціальності 016 «Спеціальна освіта», 1 курс, РДГУ

Науковий керівник: Юрчук О.І., канд. пед.наук, доцент

Постановка проблеми. Найважливішим досягненням раннього дитинства є оволодіння мовленням, що передбачає опанування рідною мовою, вироблення вміння користуватися нею як засобом пристосування до навколишнього світу, реалізації себе, засвоєння набутого людством досвіду, саморегуляції, спілкування і взаємодії з людьми.

Раннє дитинство є сензитивним періодом для засвоєння мовлення. У цей час воно відбувається особливо легко і вносить принципові зміни у поведінку дитини, психічні процеси (сприймання, мислення та ін.). Якщо з якихось причин дитина до 3-х років не почала говорити, засвоєння мовлення відбуватиметься зі значними труднощами. Відхилення у психічному розвитку, які викликають відсутність мовлення, вимагають спеціальної компенсації (надолуження).

На сьогоднішній день в Україні зростає кількість новонароджених із психофізичними вадами розвитку. За даними статистики, велика частина з них мають паталогії опорно-рухового апарату, що становить 34,6% від усієї кількості дітей з порушеним розвитком (А.Синиця). До неї входять діти з церебральним паралічем (В. Синьов, В. Тарасун, В. Тищенко, Н. Вісневська, С. Конопляста) [1].

Виклад основного матеріалу дослідження. ДЦП – це тяжка патологія, що «відбирає» у дитини можливість бути в рівновазі, збалансовувати поставу і активно рухатися. Церебральний параліч вважається не прогресуючою хворобою, проте зберігає за собою

Випуск 9, 2024. Збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

ЗМІСТ

Архипова Юлія Умови та особливості психологічної готовності юнаків до батьківства.....	3
Галело Тетяна Адаптація внутрішньо переміщених осіб як психологічна проблема	5
Грицюк Карина Вплив участі у бойових діях на психоемоційний стан військових збройних сил України	8
Данильченко Олександр Психологічні особливості впливу інтернет-технологій на студентську молодь.....	11
Дульнєва Анна Особливості емоційного самопочуття дітей під час війни.....	13
Ільчук (Смик) Олена Сутність поняття «емоційна стійкість» у психолого-педагогічних дослідженнях.....	15
Коновалов Артем Передумови психологічної реабілітації працівників Державної служби України з надзвичайних ситуацій в умовах війни.....	16
Косяк Тетяна Емоційна регуляція станів дітей дошкільного віку методом терапії іграшкою.....	20
Котяш (Ряба) Леся, Безлюдна Валентина Ставлення молоді до представників нетрадиційної орієнтації.....	22
Марковець Юстина Особливості психологічної готовності особового складу військ (сил) ЗСУ до участі в бойових діях	25
Мартинюк Ольга Шляхи подолання стресу в підлітковому віці	27
Маснюк Тетяна Психологічні особливості прояву тривожності в юнацькому віці під час війни	29
Масюк Василина Психодіагностика агресивності у молодшому підлітковому віці.....	32
Мацкевич Ольга Вплив емоційної сфери на активність особистості в юнацькому віці	33
Мельничук Оксана Психологічні аспекти інформаційного впливу на населення під час війни	36
Миронець Ірина Психологічні особливості емоційної сфери в підлітковому віці...	38
Натина Ганна Підходи до вирішення проблеми запобігання професійному вигоранню	41
Пантелюк Марія Психологічні особливості мотивації навчальної діяльності студентів	43

Панько Аліна Катерина Психологічні чинники вибору професії старшокласниками.....	46
.....	
Парчук Софія, Юрчук Олена Відновлення психічного здоров'я особистості засобами арт-терапії	48
Пацкова Галина Психологічні особливості реабілітації військовослужбовців, які пережили посттравматичний стресовий розлад (ПТСР).....	51
Пермінова Наталія, Яцюк Наталія Психологічні методи управління персоналом як чинник підвищення його ефективності.....	55
Поліщук Максим Особливості розвитку міжособистісної комунікації в юнацькому віці	57
Польняк Ольга Поняття «травматичного стресу» в психолого-педагогічній літературі та його особливості.....	59
Попружок Софія Специфіка корекції мовлення у дітей з ДЦП.....	62
Рожко Олена Особливості розвитку літературних здібностей в підлітковому та юнацькому віці.....	64
Солоп Тетяна, Піонтковська Діана Теоретичний аналіз розвитку національної самосвідомості студентської молоді.....	68
Стащук Анна Детермінація психоемоційної сфери особистості природними чинниками.....	71
Тадесв Гордій Роль невербальної комунікації в процесі продажу.....	76
Тулупов Сергій Подружжя психологічна сумісність як фактор благополуччя і щастя родини	78
Хома Людмила Формування медіагігієни українського юнацтва у період війни	81
Чорноус Яна Класифікація синдрому дитячого аутизму.....	85
Шалівський Павло Особливості переживання дитиною кризи в сім'ї	90
Юдко Вікторія Сутність психологічної готовності особистості до участі у бойових діях та її детермінації	92
Юрчук Олексій, Кравчук Анна Дитячо-батьківські взаємовідносини як провідний чинник розвитку ідентичності дитини.....	94
Юрчук Олена, Рижа Мирослава Робота психолога закладу дошкільної освіти в умовах воєнного стану.....	96
Юрчук Олена, Стеблюк Яна Феномен життєстійкості у поглядах вітчизняних та зарубіжних вчених	99